

LEHTI TUURI KARISEURAN

Vuoden Johtolangalla palkitun

Niko Rantsin poliisi on empaattinen

Vuoden johtolangalla palkittu **Niko Rantsi** kertoo tehneensä jo esikoisteosta *Sinun puolestasi vuodatettu* kirjoittaessaan tietoisin valinnan: hän ei mässäilisi romaaneissaan väkivallalla. ”Yritän pysyä tällä linjalla. Ehkä se johtuu työstäni poliisina”, kirjailija ja rikosylikonstaapeli Rantsi arvelee. Hän on erittäin otettu voitostaan. ”Kesti vähän aikaa sisäistää, että olen todella voittanut.”

TEKSTI KYÖSTI PIENIMÄKI
KUVAT PEKKA VARTIAINEN

Tarkka lukija huomaa hänen teoksissaan myös selvää empatiaa; myötätuntoista eläytymistä monia kovaosaisia ja ahdinkoisiin tilanteisiin ajautuneita kohtaan. ”Empatia näyttäytyy kirjoissani, koska se on yksi poliisin tärkeimmistä luonteenpiirteistä.”

Niko Rantsi sai Suomen dekkariseuran Vuoden johtolanka -tunnustuksen toisesta romaanistaan *Kuka viereesi jää*. Tuoreen voittajan kirjoissa, kuten poliisiromaaneissa yleensä, näkökulma on poliisin. Kerronnan ytimessä on poliisin työ rikosten selvittäjänä. Mutta Rantsi ei tyydy siihen. Arkailematta kirjailija lähestyy myös suomalaispoliisin jokapäiväistä elämää.

Rantsin poliisi jännittää sairaalassa magneetikuvauksensa tulosta, hänen perhe-elämässään on törmäyksiä ja lastenhoitovastuissakin kipuilua. Poliisin arki on hyvin lähellä, samoin työn ja kotielämän usein ristiriitaiset velvollisuudet ja toiveet.

”Katson tärkeäksi kertoa poliisien arjesta, siitä, miten työt saattavat vaikuttaa voimakkaastikin perheeseen ja muuhun elämään.”

Hetken pohdittuaan hän lisää: ”Pyrin kirjoittamaan realistisella otteella, mutta koetan myös muistaa, että tarinan pitää vetää. Jos kirjoittaisin tavanomaisesta rikospoliisin työpäivästä tunti tunnilta, moni lukija pitkästyisi. Haluan, että kirjani ovat elämänmakuisia sisältäen tietynlaista arkiherkkyyttä.”

Tutut tutkijat jatkavat

Rantsi lupaa ilahduttaa jatkossakin lukijoitaan tutuilla poliiseillaan. ”Uskon, että ainakin päähenkilöpoliisit Katri Rautanen, Tommi Malk ja Veli-Matti Suojanen jatkavat romaaneissa. Tavoitelen henkilövetoista kirjoitustapaa ja juonta. Siten avainhenkilöt jäävät lukijan mieleen, ja hän haluaa kuulla heistä lisää.”

Kirjailija muistuttaa myös kirjoittavansa kirjan kerrallaan ja sanoo, ettei oikein uskalla haaveilla pidemmälle. Tosin tuore Johtolanka-voitto näyttää poikivan mahdollisuuden saatella kirjan sankarit myös tv-sarjaksi tai valkokankaalle. ”On totta, että

KANNET: MARKKO TAINA

olen allekirjoittanut tuotantoyhtiön kanssa tästä sopimuksen, mutta ei siitä vielä tässä vaiheessa enempää.”

Rantsi puhuu kuitenkin mielellään kirjojensa hahmoista. Teosten eräillä kirjallisilla poliiseilla on esikuvansa tosielämässä. Rantsi luonnehtii sitä arvostuksenosoitukseksi pitkäaikaisille työtovereilleen ja otaksuu, että työtoverit kyllä tunnistavat kirjoista itsensä. Konnagalleriastakin on sanottavaa. ”Pertti Mäki on eräänlainen sekoitus muutamasta tosielämän raskaansarjan rikollisesta.”

Poliisikirjailijan ongelmat

Kun poliisi kirjoittaa romaania omasta leipätyöstään, siinä on tiettyjä ongelmia. Rantsi selittää joutuvansa arvioimaan rajapintaa, kun kirjoittaa poliisin teknisistä ja taktisista tutkintamenetelmistä.

”En halua missään nimessä paljastaa sellaista, mikä voisi vahingoittaa poliisin työtä. Toisaalta haluan kuvata lukijalle, millaisia vaikeuskertoimia onnistuneessa ja joskus epäonnistuvassakin tutkinnassa on. Kirjoitan kirjoja tietenkin suurelle yleisölle, mutta on siltäkin merkitystä, miten kollegat ottavat tarinan.”

Rantsi kuvaa kirjoitusprosessinsa lähtökohdaksi etukäteissuunnittelua. Työ on luonnosteltava hyvin, sillä aikaa hänellä on rajallisesti. Hän myöntää, että kirjan kirjoittaminen hektisen perhe-elämän ja päätyön ohessa vaatii kovaa kurinalaisuutta.

”Hahmottelen juonen mahdollisimman pitkälle ennen kovaa raakatyötä. Toki tarina vielä elää matkan varrella, ei sitä voi koskaan suunnitella täydellisesti. Ehkä erikoista kirjoittamisessani on myös se, etten kirjoita tarinaa kronologisesti vaan sellaisina palasina, jotka prosessin aikana tuntuvat sopivilta työstää.”

Isoisän kirjoituskone

Niko Rantsin, 53, taival työelämässä on ollut pitkä ja monivaiheinen. ”Olen perheenisä Espoosta, syntynyt Oulussa, mutta nuoruusvuoteni vietin Saimaan rannalla Lappeenrannassa. Peruskoulun jälkeen minulla ei ollut mitään selvää elämänura-haavetta, ja hakeuduin ensin sähköasentajalinjalle ammattikouluun. Sen jälkeen jatkoin armeijaan, hain vapaaehtoisena erikoisjoukkoihin rannikkojääkärikouluun. Se oli hyvin merkittävä elämänvaihe. Armeijan jälkeen työskentelin hetken sähköasentajana, mutta jo 20-vuotiaana aloitin opiskelut poliisikoulussa Tampereella.”

Rantsi kertoo, ettei poliisinkaan ammatti ollut hänen varsinainen haaveensa. Se oli vain yksi tie, kun nuori mietti vaihtoehtojaan. Mutta kun työt sitten kesällä 1990 alkoivat Roban poliisiasemalla, hän tiesi olevansa itselleen sopivalla alalla.

”Edesmennyt isoisäni **Toivo Nissinaho** oli poliisina Koillismaalla 1950-luvulla ja päätyi useisiin **Kalle Päätalon** romaaneihin. Isoisän vanha Olympia-kirjoituskone on työhuoneessani. Olen vitsail-

lut työkavereille, että otan sen käyttöön, kun kaikki tietojärjestelmät kaatuvat.”

Tie kirjailijaksi

”Lapsena ja nuorena minulla ei ollut minkäänlaisia taipumuksia kirjoittamiseen. Olin enemmänkin liikunnallinen. Luin hyvin vähän. Tuskin kukaan nuoruusajan ystäväistäni olisi osannut kuvitella, että minä joskus kirjoitan kirjoja.”

Mutta sitten tuli vuosi 2001, ja Niko Rantsi kirjoitti tositarinan poliisien urheilujärjestöä tukeneeseen *Poliisi kertoo* -vuosikirjaan. Hän arvelee silloin koukuttuneensa kirjoittamiseen ja jatkoa seurasi: tarinoita suomalaisista rikoksista syntyi pitkälti toistakymmentä.

”Muistaakseni vuonna 2008 osallistuin poliisihallinnossa pienimuotoiseen dekkarinovellikilpai-

luun ja tulin toiseksi. Samoihin aikoihin osallistuin myös viikonlopun kirjoituskurssille. Jotain oli siis jo tuolloin ajatuksissani, mutta elämäntilanne ei mahdollistanut tuolloin enempää. Mutta vuosien kuluttua, olisiko vuonna 2015, aloin tosissani miettiä kirjan kirjoittamista. Olin muutenkin 25 virka vuoden jälkeen jonkinlaisessa risteyksessä. Mietin päällystöopintoja, työpaikan vaihtoa hallinnon sisällä ja kolmantena vaihtoehtona kirjoittamista.”

Vaimon vahvalla tuella painopisteeksi valikoitui kirjoittaminen. Merkittävää oli myös osallistuminen kirjailija **Tapani Baggen** dekkaripajaan kesällä 2017. ”Baggen opissa vahvistui tunne, että pystyn kirjoittamaan kirjan, kunhan saan järjestyksi siihen aikaa. Samana kesänä myös lapsuudenystäväni iäkäs äiti kehotti tarttumaan asiaan heti pohtiessani, kirjoittaako nyt vai vasta eläkkeellä.”

Tuore Johtolanka-voittaja joutui koronapandemian kokoontumisrajoitusten vuoksi ottamaan itse itseltään perinteisen voittajan sormenjäljen. ”Olikin ensimmäinen kerta, kun otin omat sormenjälkeni”, yli 30 vuotta poliisin työstä kokemusta kartuttanut Keskusrikospoliisissa työskentelevä rikosylikonstaapeli Niko Rantsi nauraa. Kiitospuheessaan hän kiitti palkintoraatia, kustantaja Tammen edustajia, ystäviään, poliisi-kollegoitaan ja perhettään. Rantsin Lainvartijat -sarjan kolmannen osan kirjoitustyö on jo pitkällä.

”

Jos kirjoittaminen oikein tökki, lähdin ulkotutkimuksille kuten poliisinkin työssä tehdään.”

Moottorisahan ketjusta tehtyyn Johtolanka-vitjaan on kaiverrettu voittajan nimi. Palmu -kiertopalkintoon on kaiverrettu Niko Rantsin nimi edellisten voittajien nimilistan jatkoksi. ”Palkinto on huikea juttu. En osannut kuvitellakaan, että toisella romaanillani pystyisin tällaisen seulan läpäisemään”, olivat Rantsin ensimmäiset sanat palkinnon luovuttamisen jälkeen. ”Unelmista pitää pyrkiä tekemään totta. Tämä palkinto todella motivoi jatkamaan!”

Rantsi oli aikonut jäädä töistä kirjoitusvapaalle syksyllä 2017, mutta Turun terrori-iskun rikostutkinta siirsi aikataulua vuodella.

Elämäkokemus avitti

”Tarina toki muhi päässäni ja joitakin aihioita luonnostelin jo ennen syksyä 2018, jolloin sain vapaata päätyöstä. Jotenkin tuntuu, etten olisi ollut aiemmin valmis kirjailijaksi. Se vaati minulta viisikymppisen iän ja elämäkokemuksen.”

Esikoiskirjan teksti syntyi suurimmaksi osaksi lokakuun 2018 ja tammikuun 2019 välisenä aikana, eikä hän tuolloin pitänyt välipäiviä. ”Jos kirjoittaminen oikein tökki, lähdin ulkotutkimuksille kuten poliisinkin työssä tehdään. Edeltäneen vuoden olin kehitellyt henkilöhahmoja ja tarinan suurimpia käännteitä, iso kuva. Painopisteet hieman muuttuivat matkan varrella. Tärkeä muutos oli se, että Veli-Matti Suojanen sai keskeisen roolin.”

Huhtikuussa 2019 Rantsi lähetti käsikirjoituksen arvioitavaksi muutamalle kustannusyhtiölle. ”Toukokuussa allekirjoitin onnekaana kustannussopimuksen kahdesta kirjasta. Molempien romaanien kirjoittaminen on ollut huikea, käsittämättömän hieno matka, ei kuitenkaan helppo”, hän sanoo tammikuussa 2022.

Rikoskirja luontevin

Ensimmäisiksi lukemikseen dekkareiksi Niko Rantsi muistaa **Harri Nykäsen** *Pahan paimenen* ja *Juudaspelin*. Ajankohta oli joskus 1990-luvun alussa. ”Edesmenneen virkaveljeni **Matti Yrjänä Joensuun** tuotannon luin myös poliisiurani alussa. Pienet vertaukset Josun kirjoitustapaan ovat lämmittäneet. Samoihin aikoihin tutustuin **Jarkko Sipilänkin** kirjoihin”, Rantsi kertoo ja nimeää mielikirjailijoikseen myös **Arttu Tuomisen** ja **Marko Kilven**. Myös elämäkerrat ja matkakertomukset yksinpurjehduksesta ovat Rantsille mieluista luettavaa. Kirjailijana hän kokee rikoskirjan itselleen luontevimmaksi lajityypiksi, vaikka poliisiromaani ei ainoa vaihtoehto olekaan. ”Ehkä voisin kirjoittaa myös sellaisen tarinan, jossa tavallinen ihminen ajautuu ongelmalliseen tilanteeseen, johonkin hurjaan pyörteeseen ja ottaa jopa oikeuden omiin käsiinsä”, hän pohtii ja lisää:

”Suunnitelmissani siintää kyllä jotain aivan muutakin, tarina keski-ikäisen suomalaisen miehen elämästä. Mutta en taida paljastaa siitä enempää, aika näyttää.”

Lukijapalaute on lämmittänyt. ”Palautteet ovat herkistäneet, jännittäneet ja riemastuttaneet. Ne ovat uskomattomia piristysruiskeita, kun kahlaa uuden kirjan tarinassa. Myös poliisikollegoiden terveiset ovat kannustaneet jatkamaan kirjoittamista. Tietysti kriitikoidenkin arvioita olen seurannut mielenkiinnolla.” ■

